

HET LICHT VAN DOMBURG door Peter van Zonneveld

Maandag 13 september 2021

Afgelopen zaterdag werd in Domburg een bijzondere tentoonstelling geopend, die dit kunstenaarsdorp verbindt met vele andere kunstenaarskolonies in Europa. In het begin van de twintigste eeuw bracht Jan Toorop elk jaar een paar weken in Domburg door, omdat hij het licht daar zo mooi vond. Hij nodigde ook andere kunstenaars uit en organiseerde jaarlijks tentoonstellingen in een uit hout opgetrokken kunstzaaltje tegenover het Badpaviljoen, dat in 1921 ten prooi viel aan een hevige storm. In 1994 werd in Domburg het Marie Tak van Poortvliet Museum geopend. Het gebouw, geïnspireerd op dat teloorgegane kunstzaaltje, is ontworpen door Cees Dam.

Het oude Kunstzaaltje, ICAEC CFVV.

Het nieuwe Museum. Ontwerp van Cees Dam, MTPV Museum Domburg.

De conservator van het museum, Francisca van Vloten, is al jaren onvermoeibaar bezig om aandacht te vragen voor de schilders van Domburg. De roemruchte Johannes van Vloten was haar betovergrootvader. Diens dochters Martha, Betsy en Kitty trouwden respectievelijk met Frederik van Eeden, Willem Witsen en Albert Verwey. Ik heb Francisca ruim dertig jaar geleden tijdens een lezing in Deventer ontmoet, en de laatste tijd hebben we weer meer contact. Ze verzorgde niet alleen vele tentoonstellingen en publicaties, maar werd ook actief in EuroArt, The European Federation of Artists' Colonies. Ze nam bovendien het initiatief tot de oprichting van een Onderzoeks- en Documentatiecentrum betreffende die kunstenaarskolonies, dat nu in Domburg gevestigd gaat worden.

Dat verklaart ook het internationale karakter van deze tentoonstelling. In Nederland hadden we kunstenaarskolonies in onder meer Bergen, Katwijk, Laren en Oosterbeek, maar elders in Europa waren er nog heel wat meer, zoals het Franse Barbizon en het Duitse Worpswede. De samenwerking maakt al die kleinere musea sterker, en kan mogelijk bijdragen tot de ontwikkeling van een Europese identiteit, waarbij politieke geschillen geen rol spelen.

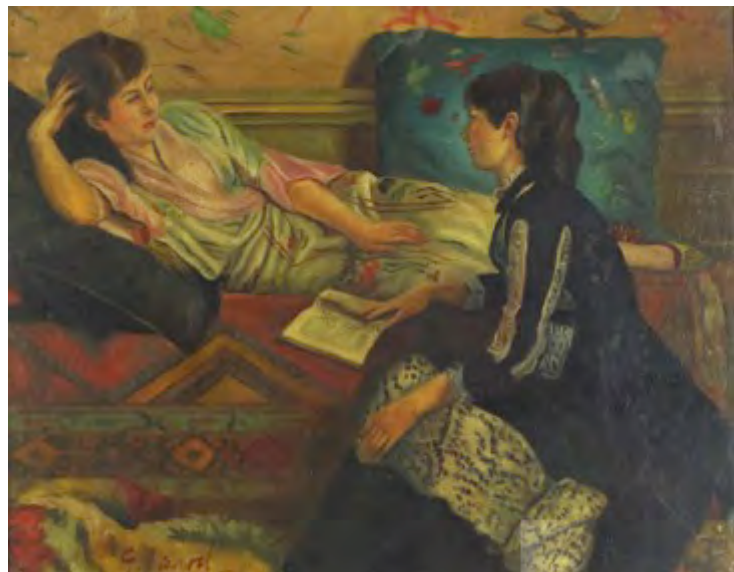
De expositie zelf is in al haar diversiteit zeer de moeite waard. Jan Toorop is vanzelfsprekend een sleutelfiguur. Kijkend naar zijn portretten en schilderijen moest ik aan Gerrit Komrij denken, bij wie ik in 2006 in Portugal logeerde. Hij en Charles hadden een tekening van Jan Toorop gekocht, een mansportret. Ze lieten het trots zien. 'Dat is geen mansportret, dat is een zelfportret', riep ik uit. Gerrit geloofde het niet. 'Heb je dat boek over Toorop van Victorine Hefting?' vroeg ik. Hij haalde het, bladerde erin en zei: 'Je hebt gelijk.' Hun tekening stond er niet in, maar dat sluike haar en dat Indische uiterlijk waren onmiskenbaar.

Jan Toorop, *Moeder en Kind*, 1910, zwart krijt en aquarel op papier, part. coll., bruikleen aan ICEAC CFVV.

Jan Toorop op het strand, vermoedelijk in Katwijk. MTVP Museum Domburg.
Armand Jamar, *La Zélandaise*, 1911, olieverf op doek, ICEAC CFVV.

Voor en tijdens de Eerste Wereldoorlog zochten ook buitenlandse kunstenaars een toevlucht in Domburg. Zo ontstond een internationaal netwerk van contacten. Zeeuwse voorstellingen zijn goed vertegenwoordigd.

Maurice Góth, *Ada en Sáríka in Wenen*, ca. 1904, olieverf op doek, ICEAC CFVV.
Georges Picard, *Deux femmes dans un intérieur*, z.j., olieverf op board, ICEAC CFVV.

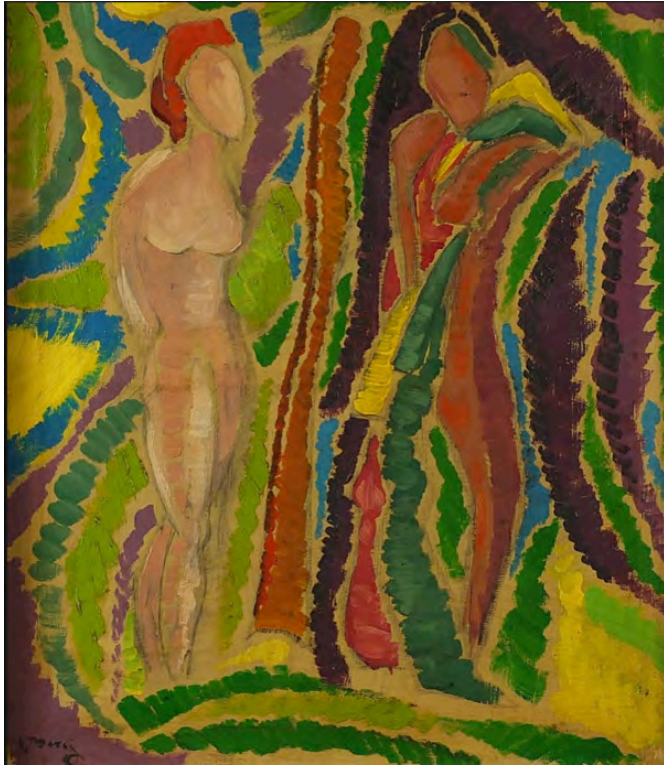

Paul Gabriël, *Hollands polderlandschap, z.j.*, olieverf op doek, ICEAC CFVV.

Er zijn fraaie etsen van Willem Witsen, ik herkende een polderlandschap van Paul Gabriël, er is een mooi schilderij van Norderney.

Otto Heinrich, *Norderney, Dünenlandschaft*, 1935, olieverf op doek op board, ICEAC CFVV.

Ook trof me een werk van Else Berg, die deel uitmaakte van de Bergense School. Ze is in 1942 in Auschwitz vermoord (wanneer ik op de fiets in Amsterdam haar huis Sarphatipark 42 passeer, waar zij samen met Mommie Schwarz woonde, moet ik altijd even aan haar denken).

Else Berg, *Adam en Eva II, z.j.*, olieverf op doek, ICEAC CFVV.

Tijdens de receptie in de tuin van het museum was er volop gelegenheid om met allerlei betrokkenen van gedachten te wisselen. Nadien was er een diner aan het strand, met een magnifiek uitzicht op een woelige zee. Daarboven dat prachtige licht van Domburg, dat langzaam vervaagde toen de avond viel. Ik was zeer tevreden dat ik van dit alles getuige mocht zijn.

Francisca van Vloten in het licht van Domburg © Peter van Zonneveld.